

Akademikernotan – sen examen sänker pensionerna

Förord

För att klara det internationella konkurrenstrycket har Sverige ett stort behov av välutbildad arbetskraft. Därför är det positivt att många väljer att studera på högskola och universitet för att ta en akademisk examen. I det sammanhanget har det dock inte talats tillräckligt om att svenska studenter är bland de senaste i Europa med att ta sin examen och på allvar starta sin karriär. De flesta är 28 år och en del till och med äldre än så.

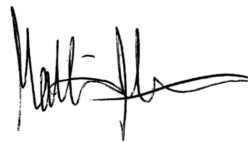
En rapport från Svenskt Näringsliv har tidigare visat på att två års tidigarelagda etableringsåldrar på arbetsmarknaden skulle få stora positiva effekter på samhällsekonomin. BNP skulle enligt rapporten öka med svindlande 52 miljarder kronor och de offentliga finanserna förbättras med 21 miljarder kronor. För individen skulle inte bara livsinkomsten öka – en tidigare examen och därmed etablering på arbetsmarknaden ökar också den framtida pensionen.

Debatten om pensionsåldern kan knappast ha undgått någon. Som ledande pensionsbolag vill vi nu också sätta ljuset på starten av arbetslivet då vi ser att de höga examensåldrarna får betydande effekter på de framtida pensionerna. Därför har vi för andra året i rad låtit studera de sena examensåldrarnas betydelse för ett antal olika studentgrupper och hur de påverkar behovet av ett eget pensionssparande för en bra pension under ett långt och aktivt liv som pensionär.

Vår rapport visar att för den som studerat klart tidigt kan det räcka med att spara hälften så

mycket som en student som tar examen vid typiska åldern. En juridikstudent som tar sin examen så tidigt som möjligt kommer exempelvis att behöva spara 800 kr i månaden för att nå en pension som motsvarar 80 procent av slutlönen – vilket är det flest säger sig ha som mål. En juridikstudent som tar sin examen vid en mer typisk examensålder, 27 år, behöver istället spara 1 450 kr i månaden på egen hand genom hela arbetslivet. Att arbeta vid sidan av studierna innebär samtidigt en något mildrad effekt.

Pension är i grunden enkelt. Det handlar om att jobba, betala skatt, se till att ha tjänstepension och därutöver spara lite på egen hand till pensionen. Nu lägger vi ytterligare en viktig dimension till detta för den stora gruppen akademiker. Hur snabbt man tar sin examen och långsiktigt etablerar sig på arbetsmarknaden får betydelse både för Sveriges ekonomi och för den framtida pensionen. En senarelagd examen innebär helt enkelt mindre i pensionskuvertet för individen, men även en alternativkostnad för samhället. Vi kallar därför vår rapport för Akademikernotan.

Mattias Munter, Pensionsekonom, Skandia

Sammanfattning

Generella beräkningar över framtida pensioner utgår vanligtvis ifrån att etablering på arbetsmarknaden sker vid 23 års ålder. Detta är långt ifrån en representativ bild av verkligheten för dagens unga. I vår rapport Akademikernotan – sen examen sänker pensionerna presenterar vi nya uppgifter om när olika grupper av studenter faktiskt tar sin examen och hur examensåldern påverkar de framtida pensionerna. Rapporten syftar till att vara upplysande för akademiker i allmänhet och studenter i synnerhet. Tumregeln är att ju tidigare examen tas ut, desto bättre blir individens löneutveckling och desto mer betalas in till pensionen. Sen examen behöver kompenseras med ett högre eget pensionssparande för att individen ska kunna få ut en god pension på ålderns höst.

Typisk examensålder vid olika universitet och högskolor

I ett första steg studeras typisk examensålder för studenter som läser olika utbildningar vid olika högskolor. Typisk examensålder för kandidatexamen är 27 år i Sverige, för både kvinnor och män. Bland de studerade högskolorna är den lägst för kvinnor som läser vid Lunds och Uppsala Universitet, då de typiskt examineras vid 26 års ålder, och högst för män som läser vid Stockholms och Göteborgs Universitet, då de typiskt examineras vid 28 års ålder. Typisk examensålder för masterexamen är 29 år för båda könen. Bland de studerade högskolorna är examensåldern lägst vid Uppsala Universitet, där både kvinnor och män har 28 som typisk ålder för masterexamen, och högst vid Stockholms Universitet där samma siffra för båda könen är 30 år.

Typisk examensålder för olika utbildningar

I tabellen nedan visas typisk examensålder för sex olika utbildningar i Sverige. Lägst examensålder

finns intressant nog för civilingenjörsutbildningar. Trots att dessa utbildningar är förhållandevis långa är typisk examensålder 26 år för kvinnor och 27 år för män. Ett genomgående mönster är att längre utbildningar som allmänt betraktas som att vara svårare inte nödvändigtvis har högre etableringsålder.

Inverkan på framtida pensioner

Beräkningar över framtida pensioner behöver ta hänsyn till att etablering på arbetsmarknaden med examen i hand ofta sker högre upp i åldrarna, samt att unga ofta har enklare arbeten innan de tar examen. De pensionsekonomiska beräkningarna i denna rapport, som genomförts i Pensionsmyndighetens Typfallsmodell v3.6, tar hänsyn till tre olika typfall.

Det första typfallet är de studenter som tar examen tidigast bland sina årskullar och därmed tidigast kan börja bygga sitt pensionssparande. Det andra typfallet är typisk ålder för examen, med antagandet att individen inte arbetar vid sidan av studierna, medan det tredje typfallet är att individen arbetar vid sidan av studierna och därmed bygger upp pensionsinkomster såväl via arbete som studiestöd innan examen tas ut.

Det fåtal läkare som läser sina utbildningar snabbt, och etablerar sig på arbetsmarknaden vid 24 års ålder, behöver spara 1 050 kronor från och med 2019 för att nå en pension vid 69 års ålder som är 80 procent av slutlönen. För läkare som har en typisk examensålder är nivån nära dubbelt så hög, 2 000 kronor. Om en läkare med typisk examensålder arbetar vid sidan av studierna sjunker behovet av sparande till 1 700 kronor. Arbete vid sidan av studierna förbättrar individens framtida inkomster, men effekten av att ta ut sin examen tidigare är betydligt större.

Typisk examensålder för studenter i olika utbildningar (läsåret 2016/17)

	Kvinnor	Män
Civilingenjörstudenter	26	27
Juriststudenter	27	27
Socionomstudenter	27	28
Läkarstudenter	28	28
Sjuksköterskestudenter	27	29
Lärostudenter	28	28

Sammantaget visar analysen att behovet av ett eget sparande är dubbelt så stort för studenter med typisk examensålder jämfört med de studenter som utexamineras tidigare än sina kurskamrater. Studenter som kompenserar för sen examen genom att arbeta vid sidan av studierna har ett bättre ekonomiskt läge, men behöver också de spara cirka 50 procent mer per månad jämfört med studenterna som utexamineras tidigt.

De studenter som etablerar sig tidigt, och därmed spenderar fler år på arbetsmarknaden, får dessutom en slutlön som ligger på en högre nivå. Fördelen med tidig etablering är således dels en högre slutlön och dels lägre behov av pensionsbesparingar för att nå en god pension som andel av slutlönen. Tidig examen är därmed en viktig nyckel till en god inkomst och en god pension som andel av inkomsten.

Månatligt sparande (kronor) sedan 2019 för att nå 80 procent pension som andel av slutlön (pensionsålder 69 år)

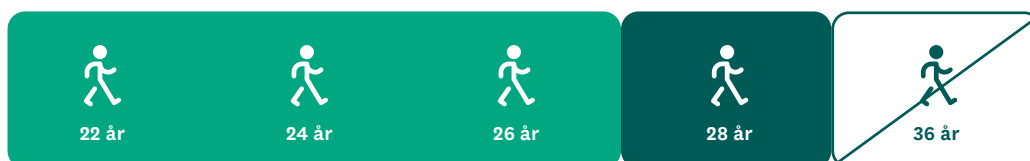
	Scenario 1: Studenter som tar examen tidigast bland sina årskullar	Scenario 2: Typisk examensålder	Scenario 3: Typisk examensålder och arbete vid sidan av studierna
Civilingenjörstudenter	1000	1550	1400
Juriststudenter	800	1450	1200
Socionomstudenter	550	1300	900
Läkarstudenter	1050	2000	1700
Sjuksköterskestudenter	400	1200	650
Lärarstudenter (gymnasielärare)	700	1300	950

Så har vi räknat

Traditionellt har etableringsåldern på arbetsmarknaden för högskolestudenter beräknats som året då tre fjärdedelar av gruppen förvärvsarbetar. Måttet beräknades tidigare av SCB och har senast uppdaterats av Svenskt Näringsliv. I denna studie definierar vi examensåldern utifrån åldersfördelningen bland elever som utexamineras på samma sätt. Det första steget i beräkningen är att studera åldern för samtliga som tog examen, för en given utbildning, under ett studieår. Det andra steget är att räkna bort personer äldre än 35 då de antas ha skolat om sig under arbetslivets gång. Åldersfördelningen bland den grupp som kvarstår studeras, för att finna den ålder vid och under vilken minst 75 procent av studenterna tog examen. Ett enkelt exempel är att fyra individer examineras från en utbildning under ett studieår, med åldrarna 22, 24, 26 och 28 år. I så fall är examensåldern 26 år, då 75 procent av individerna var maximalt 26 år gamla när de tog ut examen.

Samtliga beräkningar är försiktigt genomförda, då de utgår ifrån att individerna etablerar sig på arbetsmarknaden samma år som de tar examen. I praktiken kan arbetsmarknadsetablering ofta ske något år senare.

75%

→ Typisk examensålder sätts i exemplet till 26 år

Inledning

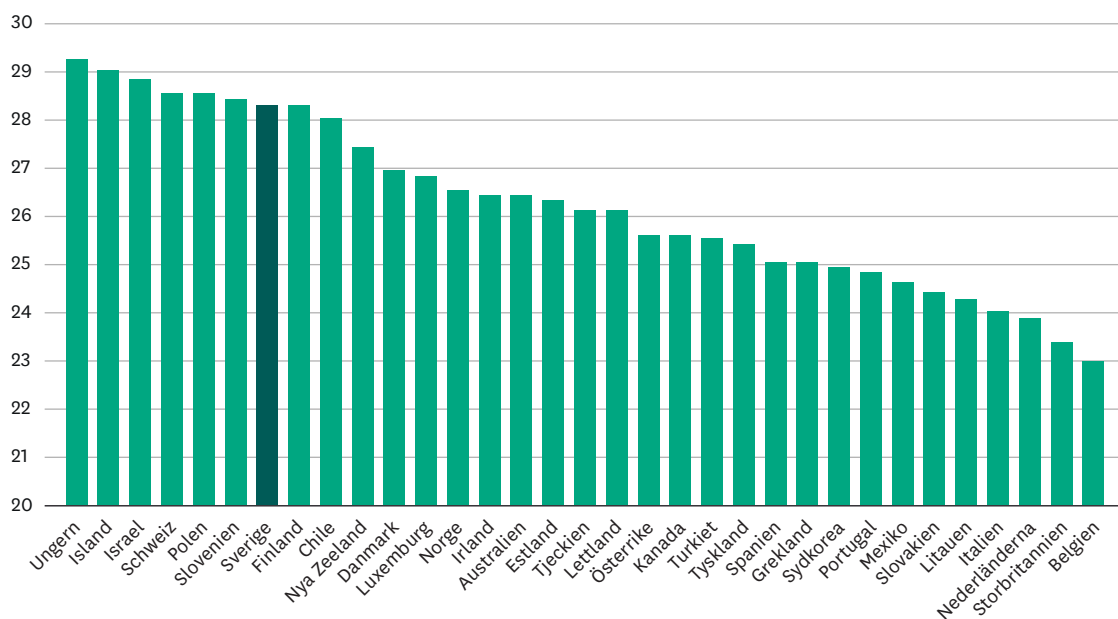
Denna studie granskar när unga som läser olika utbildningar examineras, samt hur examensåldern påverkar framtida pensioner. Det pensionssystem som finns i Sverige är starkt länkad till individens egen prestation, inte minst antal år som spenderas på arbetsmarknaden. Ju tidigare inträde i arbetslivet efter färdiggjorda studier sker, desto bättre blir de framtida pensionerna. Pensionsmyndighetens modeller utgår som regel från individer som etablerar sig på arbetsmarknaden vid 23 års ålder.

I promemorian "Tumregler för pensionsberäkningar" som Pensionsmyndigheten har publicerat förklaras till exempel: "Typfallet som vi genomgående använder börjar arbeta vid 23 års ålder".¹ Detta antagande är dock inte representativt för dagens unga generation. Som Statistiska Centralbyrån (SCB) förklarar är en trend att unga studerar högre upp i åldrarna, vilket inverkar negativt på deras inkomster.²

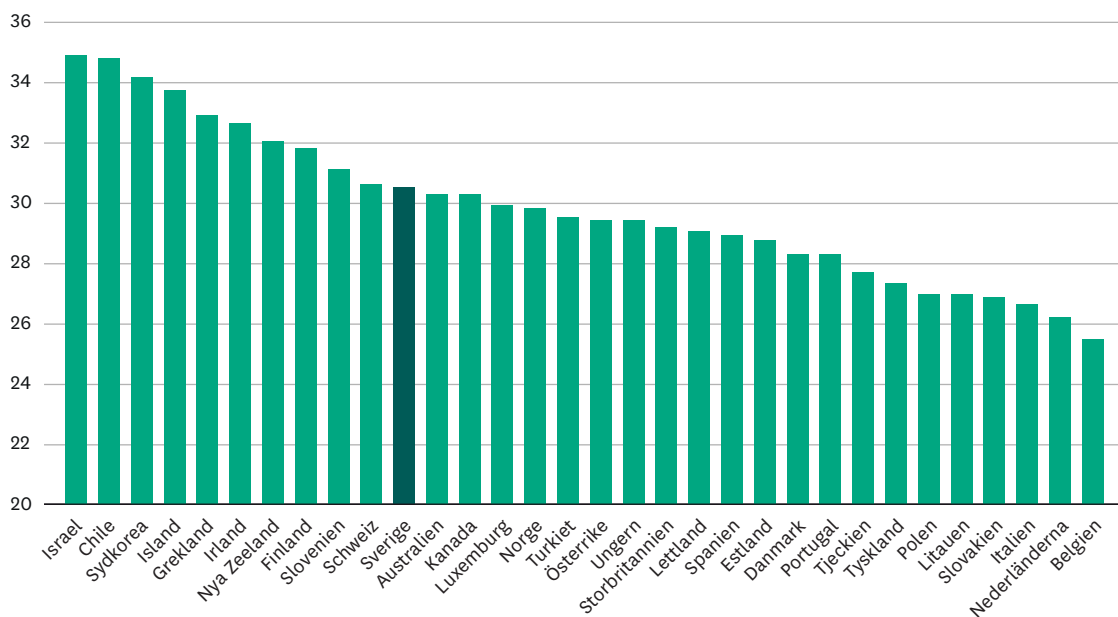
¹ Pensionsmyndigheten (2016).

² SCB (2017).

Figur 1. Genomsnittlig ålder kandidatexamen
OECD:s internationella data 2016

Figur 2. Genomsnittlig ålder masterexamen
OECD:s internationella data 2016

Sverige tillhör de länder i världen som har hög genomsnittlig examensålder. Enligt OECD:s internationella bedömning som publicerades 2017 hade Sverige en examensålder på 28,3 år för kandidatexamen, vilket var näst högst i världen efter Israel. Året därefter publicerades en uppdaterad analys, som fann att examensåldern för kandidatexamen i Sverige låg på samma nivå men att flera andra länder kommit ikapp och rentav gått om Sverige. I figur 1 visas resultaten för den uppdaterade analysen, som publicerades 2018. Den genomsnittliga examensåldern för studenter som läser mastersutbildningar är 30,5 år i Sverige, vilket som illustreras i figur 2 är förhållandevis högt i internationellt perspektiv.³

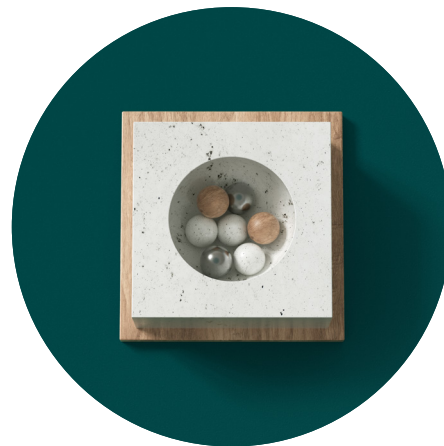
Trenden med att unga tar sen examen blir alltmer påtaglig inte bara i Sverige utan också i omvärlden, varför Sverige inte längre sticker ut lika mycket internationellt som under tidigare år. Den internationella normaliseringen till trots är sen examensålder relevant att betrakta, då det har stark inverkan på ungas långsiktiga etablering i arbetslivet och de framtida pensionerna. Skillnaden mellan att etablera sig på arbetsmarknaden vid 23 och 30 år är stor, då individen i det senare fallet har färre år på sig att spara ihop till en god pension.

I denna rapport analyseras den typiska ålder bland elever som utexamineras från olika utbildningar. Mera precist mäts typisk examensålder. Det andra steget i analysen är att genom Pensionsmyndighetens kalkylmodell genomföra pensionsökonomiska beräkningar, för att ta reda på hur framtida pensioner påverkas av examensåldern. Jämförelse görs mellan faktisk examensålder för olika utbildningar jämfört med den grupp utexaminerade i respektive utbildningar som examineras så tidigt som är möjligt. Hänsyn tas till att CSN-bidraget är pensionsgrundande samt till att vissa studenter arbetar vid sidan av studierna.

Beräkningarna utgår från att studenterna får arbete samma år som de tar ut examen, vilket är ett försiktigt antagande då en del studenter i själva verket får jobb ett eller i undantagsfall flera år efter examen. Ett annat försiktigt antagande är att individerna när väl de har börjat arbeta fortsätter arbeta livet ut utan längre uppehåll för till exempel sjukdom eller arbetslöshet. Båda antagandena är försiktiga i den mening att de leder till en överskattning av hur goda framtida pensioner blir. Trots dessa försiktiga antaganden så visar beräkningarna i denna rapport att behovet av eget pensionssparande är stort för akademiker på grund av att typisk ålder för examen i praktiken är senare än vad som ofta antas.

En Novusundersökning som Skandia beställde förra året visar att varannan person i Sverige förväntar sig att pensionen ska motsvara 75–80 procent av den lön man hade före pensioneringen. Men i realiteten

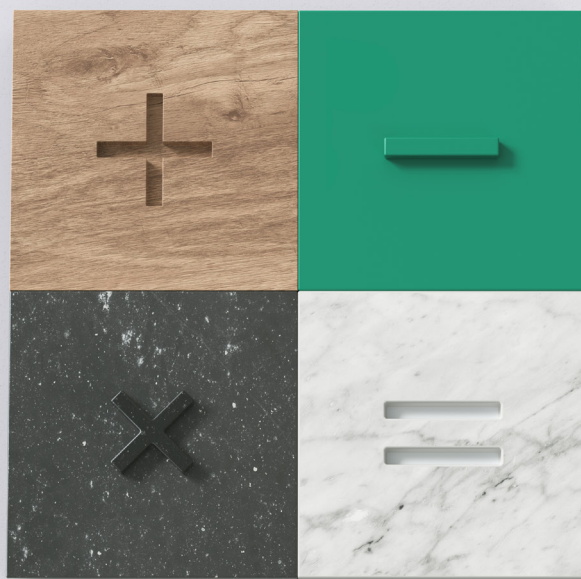
kommer den genomsnittliga nivån från allmän- och tjänstepension att ligga på en betydligt lägre nivå, mellan 60 och 70 procent. Dessa lägre nivåer innebär att en stor del av hushållen kommer att – vid tiden för pension – behöva göra omfattande nedskärningar för att klara ekonomin.⁴ De pensionsökonomiska beräkningarna i denna rapport ser till hur mycket individer som tog ut examen under läsåret 2016/17 och började arbeta år 2017 behöver spara per månad, från och med 2019, och hela arbetslivet, för att nå upp till en pensionsinkomst som ligger på 80 procent av slutlönen.

Rapporten syftar dels att vara vägledande för ungdomar som söker information om typisk examensålder för olika utbildningar samt även för akademiker som etablerat sig på arbetsmarknaden och vill med framförhållning planera för en god pension. Tumregeln är att ju tidigare examen tas, desto bättre blir individens löneutveckling och framtida pension. De som tar ut examen senare behöver vara medvetna om hur det påverkar livsinkomsterna och de framtida pensionerna. Sen examen behöver kompenseras med högre eget pensionssparande för att individen ska kunna få ut en god pension på ålderns höst. I en tid då allt fler unga engagerar sig i sina framtida pensioner hoppas vi att Akademikernotan ska öka kunskapen om examensåldrar, arbetsmarknadsetablering och pensioner.

³ OECD (2017, 2018). Studien 2017 baserades på 2015 års data, medan studien för 2018 baserades på 2016 års data.

⁴ Skandia (2018b).

Metodik och scenarier

I denna rapport beräknas examensåldern för två breda och sex specifika grupper av studenter. De två breda grupperna är individer som tog ut kandidatexamen samt magisterexamen under läsåret 2016/17, med data insamlat från fem större lärosäten. Dessa lärosäten är Göteborgs Universitet, Lunds Universitet, Stockholms Universitet, Uppsala Universitet samt Umeå Universitet. Data har samlats in från SCB:s utbildningsdatabas. De sex specifika grupperna är elever som läst utbildningar till läkarexamen, sjuksköterskeexamen, socionomexamen, lärarexamen, juristexamen samt civilingenjörsexamen.

Resultat från fem större lärosäten har studerats för de respektive utbildningarna, med undantag av lärarexamen där resultat från 14 lärosäten har studerats för att få tillräckligt stort dataunderlag. Olika högskolor har valts ut för de olika utbildningarna, till exempel större tekniska högskolor för civilingenjörsexamen. I de fall där datamaterialet är tillräckligt stort redovisas resultaten dels för samtliga lärosäten för varje utbildning och dels för varje lärosäte enskilt. Samtliga analyser betraktar kvinnor och män enskilt. Ett framträdande mönster är att kvinnor som regel tar ut examen tidigare än män.

Baserat på dessa ingångsdata räknas typisk examensålder fram. Detta mått beräknas genom att studera samtliga individer av respektive kön som tog examen läsåret 2016/17, exkludera individerna äldre än 35 år som tog examen och räkna ut hur den högsta ålder vid och under vilken minst 75 procent av studenterna för det respektive studieåret tog ut examen. Att personer äldre än 35 år exkluderas baseras på antagandet att de omskolat sig under arbetslivets gång.

Nästa steg i analysen är att anta att typisk examensålder också är samma som åldern för arbetsmarknadsinträde, ett försiktigt antagande då arbetsmarknadsinträde i praktiken ofta sker året efter att examen tas ut. Därefter genomförs pensionsekonomiska beräkningar, utifrån på antagandet att individerna i fråga har haft CSN-lån under en viss tid.

Antagandet är att CSN tas ut ett år mer än vad studietiden kräver, för att reflektera situationen för typiska studenter som dels inte klarar av studierna i hel fart och dessutom vid sidan av sin huvudutbildning även läser andra kurser som berättigar till studiestöd. CSN-stöd motsvarar typiskt studier heltid för sex år, vilket är nivån som antas gälla för

⁵ SCB anger missvisande hög genomsnittslön för sjuksköterskor och gymnasielärare, varför data i detta fall har hämtats in från lönestatistik.se.

⁶ Den alternativa pensionsåldern är ett mått som Pensionsmyndigheten lanserade 2010 och är tänkt som ett riktmärke för hur länge en individ behöver jobba för att få en kompensationsgrad i nivå med tidigare generationers pension.

läkarstudenter och civilingenjörstudenter. Lärarutbildningar på 5 år eller längre studeras i rapporten och det antas att studenterna som läser dessa utbildningar tar ut CSN under fem år. Samma studietid och antaganden om CSN-utnyttjande gäller för juristutbildningar. Socionom- och sjuksköterskeutbildningarna som studeras är på 3–3,5 år och det antas att studenterna som läser dessa utbildningar tar ut CSN under fyra år. Det första scenario som undersöks för samtliga grupper av studenter baserar sig på etablering på arbetsmarknaden vid tidig ålder. Denna ålder varierar något för de olika utbildningarna och reflekterar den grupp som tidigt etablerar sig.

Beräkningarna i denna rapport har genomförts i Pensionsmyndighetens Typfallsmodell v3.6. Inflationen har satts till noll, så att beräkningarna utförs i fasta priser. Real tillväxt i löner sätts till 1,0 procent och real fondavkastning till 3,1 procent. Dessa nivåer har bestämts efter längre diskussion med

expertis vid Pensionsmyndigheten. Lönenivåerna har hämtats från SCB:s statistik över medellön för yrkesgruppen i privat sektor samt från lönestatistik.se.⁵ Då ingångslöner för unga analyseras används 85 procent av medellönen som estimat för det lön som gäller för 2019 för respektive typfall.

Utgångspunkten i samtliga typfall är att individerna började arbeta år 2017. Födelseåret sätts utifrån den typiska åldern för utexaminering läsåret 2016/17, med antagandet att examen skedde år 2017. Via Pensionsmyndighetens kalkylmodell beräknas inkomstutvecklingen bakåt för personen. Två beräkningar har genomförts för varje scenario. I det första har pensionsåldern satts till 69 år, vilket är den nya pensionsålder som inom några år förväntas införas i Sverige. I det andra har pensionsåldern satts till 71 år, marginellt högre och avrundat från de cirka 70,5 år som är alternativ pensionsålder⁶ för typfallen (något varierande för de olika typfallen, då deras födelseår varierar).

TRE SCENARIER

Tre scenarier undersöks varav ett tar hänsyn till att studenterna arbetar delar av tiden innan examen tas ut:

1 Tidig etablering på arbetsmarknaden

Tidig etablering på arbetsmarknaden. Detta scenario används för att fånga situationen för personer som går igenom utbildningar snabbt. Typfallet antas ha haft CSN-stöd under fem år eller kortare innan etablering sker i det yrke som denne utbildat sig till.

2 Etablering sker på arbetsmarknaden vid faktiskt typisk examensålder

Detta scenario används för att fånga den verklighet som råder för unga som läser olika utbildningar och som träder in på arbetslivet vid typisk examensålder för sin utbildningsgrupp. Typfallet antas ha haft CSN-stöd under perioden. Längden av CSN stöd varierar (se ovan).

3 Etablering sker på arbetsmarknaden vid faktiskt typisk examensålder och individen har arbetat vid sidan av studierna

Samma som scenario 2, med antagande om att typfallet har arbetat från 19 års ålder fram tills att denne började studera och ta ut CSN. Antaganden görs att individen arbetade ihop 150 000 kronor i årslön.

Typisk examensålder för masterexamen och kandidatexamen

Typisk examensålder för masterexamen och kandidatexamen har i denna rapport räknats fram för fem stora lärosäten i Sverige, med data för sammanlagt 9 723 studenter som tog ut kandidatexamen under läsåret 2016/17 samt 4 044 studenter som samma läsår tog ut masterexamen.

Typisk examensålder för kandidatexamen som mäts i denna rapport är något lägre än 28,3 år som är OECD-måttet.⁷ Förklaringen är att måttet typisk examensålder exkluderar individer äldre än 35, då de antas skola om sig under arbetslivets gång.

På samma sätt har examensåldern för masterexamen studerats, i samma fem lärosäten och för

samma studieår. Typisk examensålder för masterexamen är, som visas i tabellen nedan, 29 år för båda könen. Nivån 29 år är något lägre än det internationella måttet 30,5 år, vilket åter förklaras av metodiken att exkludera studenter äldre än 35 år i framtagnandet av typisk examensålder.

I båda fallen, och i synnerhet för masterexamen, är det orimligt att utgå ifrån att studenter typiskt etablerar sig på arbetsmarknaden vid 23 års ålder. Typiska studenter som läser såväl den kortare som den längre utbildningen är omkring eller nära 30 år då de efter avslutade studier etablerar sig i det yrke som de studerat till.

⁷ OECD (2018).

Kandidatexamen, typisk examensålder (år)
Källa: SCB:s examensdatabas

	Snittet för 5 lärosäten	Stockholms Universitet	Göteborgs Universitet	Uppsala Universitet	Lunds Universitet	Umeå Universitet
Kvinnor	27	27	27	26	26	27
Män	27	28	28	27	27	27

Masterexamen, typisk examensålder (år)
Källa: SCB:s examensdatabas

	Snittet för 5 lärosäten	Stockholms Universitet	Göteborgs Universitet	Uppsala Universitet	Lunds Universitet	Umeå Universitet
Kvinnor	29	30	28	28	28	29
Män	29	30	29	28	29	30

Typisk examensålder för läkare

Analysen av läkares examensålder har genomförts för fem lärosäten, nämligen Karolinska Institutet, Göteborgs Universitet, Linköpings Universitet, Lunds Universitet samt Uppsala Universitet. Typisk examensålder är 28 år för såväl kvinnor som män i läkarutbildningar. Denna examensålder är för båda könen ett år kortare än typisk examensålder för mastersexamen. Trots att läkarutbildningen är både lång och svår tycks det som att studenter som läser utbildningen är målinriktade och tar examen relativt snabbt.

Vissa skillnader existerar mellan de olika lärosätena, vilket visas i tabell 5. Läkarstudenter i Lund utexamineras vid lägst ålder, med 27 år som

typisk etableringsålder för båda könen. I Uppsala Universitet har kvinnor som studerar till lärare 27 år som typisk etableringsålder, medan nivån för män är 29 år. Göteborgs Universitet samt Linköpings universitet har 28 år som typisk etableringsålder för båda könen. Karolinska Institutet har högst etableringsålder för båda könen, 29 år för kvinnor och 30 för män.

Läkarutbildningar typisk examensålder (år)

Källa: SCB:s examensdatabas

	Snittet för 5 lärosäten	Karolinska Institutet	Göteborgs Universitet	Linköpings Universitet	Lunds Universitet	Uppsala Universitet
Kvinnor	28	29	28	28	27	27
Män	25	30	28	28	27	29

Framtida pensioner för läkare

För samtliga typfall genomförs två serier av pensionsekonomiska modelleringar. Den första bygger på pension vid 69 års ålder (den nya pensionsåldern som snart införs i Sverige) och den andra är alternativ pensionsålder⁸ som sätts till 71 år. Fokus i analysen ligger på beräkningarna för 69 års pensionering. Den genomsnittliga inkomsten för gruppen läkare är 43 600 kronor per månad. Då personer i början av karriären betraktas sätts lönen till 85 procent av detta för år 2019, det vill säga 37 060 kronor per månad.⁹ AKAP-KL tjänstepension gäller typiskt för läkare och används i beräkningarna.

Den första beräkningen som genomförs är för läkare som etablerar sig på arbetsmarknaden vid 24 års ålder, efter att ha fått CSN-stöd föregående fem år. Individens är född 1993, fick CSN-stöd under

åren 2012–2016 och började arbeta år 2017 som läkare. Den andra beräkningen som genomförs baserar sig på att individen börjar förvärvsarbeta vid 28 års ålder, efter att ha fått CSN under sex års tid. Individens är född 1989, fick CSN-stöd under åren 2011–2016 och började arbeta år 2017 som läkare. Den tredje beräkningen är samma som den andra, förutom att individen antas ha varit flitig och arbetat vid sidan av studierna. Arbetet motsvarar tre års enklare arbete, med en årslön på 150 000 kronor. Individens började arbeta vid 19 års ålder, under perioden 2008–2010, för att därefter få CSN-stöd mellan 2011–2016 och sedan börja arbeta som läkare år 2017.

⁸ Avrundat från de cirka 70,5 år som är alternativ pensionsålder för typfallen (något varierande för de olika typfallen, då deras födelseår varierar)

⁹ Gruppen läkare har typiskt en relativt skarp lönekurva, men antagandet om ingångslön som är 85 procent av genomsnittslönen ger trots det i kalkylmodellen en rimlig bedömning av inkomstutvecklingen och dess effekter på framtida pensioner.

Pensionsålder 69 år

Läkare som etablerar sig på arbetsmarknaden 2017 och går i pension vid 69 år	Scenario 1: Tidig etablering (24 år) efter 5 år med CSN-stöd	Scenario 2: Typisk etableringsålder (28 år) efter 6 år med CSN-stöd	Scenario 3: Typisk etableringsålder & arbete vid sidan av studierna (3 års arbete, 6 års CSN-stöd)
Pensionen beräknad till	38 950 kr	34 100 kr	35 350 kr
Andel av slutlön	70 %	64 %	67 %
Slutlön	55 200 kr	53 050 kr	53 050 kr
Varav allmän pension	28 900 kr	25 550 kr	26 600 kr
Varav tjänstepension	10 050 kr	8 550 kr	8 750 kr
Sparande månatligt som behövs från 2019 för att nå upp till 80 % av slutlönen i pension.	1 050 kr	2 000 kr	1 700 kr

Pensionsålder 71 år

Läkare som etablerar sig på arbetsmarknaden 2017 och går i pension vid 71 år	Scenario 1: Tidig etablering (24 år) efter 5 år med CSN-stöd	Scenario 2: Typisk etableringsålder (28 år) efter 6 år med CSN-stöd	Scenario 3: Typisk etableringsålder & arbete vid sidan av studierna (3 års arbete, 6 års CSN-stöd)
Pensionen beräknad till	45 150 kr	39 700 kr	41 050 kr
Andel av slutlön	80 %	73 %	76 %
Slutlön	56 300 kr	54 100 kr	54 100 kr
Varav allmän pension	33 650 kr	29 950 kr	31 100 kr
Varav tjänstepension	11 450 kr	9 750 kr	10 000 kr
Sparande månatligt som behövs från 2019 för att nå upp till 80 % av slutlönen i pension.	0 kr	750 kr	450 kr

Typisk examensålder för sjuksköterskor

Analysen av sjuksköterskors examensålder har genomförts för fem lärosäten, nämligen Göteborgs Universitet, Karlstads Universitet, Karolinska Institutet, Mittuniversitetet samt Umeå Universitet.

för de två könen. En grupp tar dock examen betydligt tidigare, vid mellan cirka 21 och 23 års ålder. Tidig etableringsålder sätts därmed till 22 år för sjuksköterskor.

Typisk examensålder är 27 år för kvinnor och 29 år för män. Det kan noteras att typisk examensålder är ungefär samma för sjuksköterskestudenter som för läkarstudenter, trots att den senare utbildningen i praktiken är längre. Detta kan förklaras med att studievägen till läkare ofta går direkt från gymnasiet till färdig utbildning. En försiktig beräkning är att sjuksköterskor typiskt etablerar sig på arbetsmarknaden vid 28 års ålder, snittet

Sjuksköterskeutbildningar typisk examensålder (år)
Källa: SCB:s examensdatabas

	Snittet för 5 lärosäten	Karlstads Universitet	Göteborgs Universitet	Karolinska Institutet	Mittuniversitetet	Umeå Universitet
Kvinnor	27	26	27	29	27	27
Män	29	27	31	29	28	27

Framtida pensioner för sjuksköterskor

Den genomsnittliga inkomsten för sjuksköterskor är cirka 25 000 kronor per månad. Då personer i början av karriären betraktas sätts lönen till 85 procent av detta för år 2019, det vill säga 21 250 kronor per månad. KAP-KL tjänstepension gäller typiskt för sjuksköterskor och används i beräkningarna.

Den första beräkningen som genomförs är för sjuksköterskor som etablerar sig på arbetsmarknaden vid 22 års ålder, efter att ha fått CSN-stöd föregående tre år. Individen är född 1995, fick CSN-stöd under åren 2014–2016 och började arbeta år 2017 som sjuksköterska. Den andra beräkningen som genomförs baserar sig på att individen börjar förvärvsarbeta vid 28 års ålder, efter att ha fått CSN under fyra års tid. Individen är född 1989, fick CSN-stöd under åren

2013–2016 och började arbeta år 2017 som sjuksköterska.

Den tredje beräkningen är samma som den andra, förutom att individen antas ha varit flitig och arbetat vid sidan av studierna. Arbetet motsvarar fem års arbete i butik, med en årslön på 150 000 kronor. Individen började arbeta vid 19 års ålder, under perioden 2008–2012, för att därefter få CSN-stöd mellan 2013–2016 och sedan börja arbeta som sjuksköterska år 2017.

Pensionsålder 69 år

Sjuksköterskor som etablerar sig på arbetsmarknaden 2017 och går i pension vid 69 år	Scenario 1: Tidig etablering (22 år) efter 3 år med CSN-stöd	Scenario 2: Typisk etableringsålder (28 år) efter 4 år med CSN-stöd	Scenario 3: Typisk etableringsålder & arbete vid sidan av studierna (5 års arbete, 4 års CSN-stöd)
Pensionen beräknad till	23 650 kr	19 400 kr	21 650 kr
Andel av slutlön	73%	64%	71%
Slutlön	32 300 kr	30 400 kr	30 400 kr
Varav allmän pension	17 600 kr	14 700 kr	16 350 kr
Varav tjänstepension	6 050 kr	4 750 kr	5 300 kr
Sparande månatligt som behövs från 2019 för att nå upp till 80 % av slutlönen i pension.	400 kr	1 200 kr	650 kr

Pensionsålder 71 år

Sjuksköterskor som etablerar sig på arbetsmarknaden 2017 och går i pension vid 71 år	Scenario 1: Tidig etablering (22 år) efter 3 år med CSN-stöd	Scenario 2: Typisk etableringsålder (28 år) efter 4 år med CSN-stöd	Scenario 3: Typisk etableringsålder & arbete vid sidan av studierna (5 års arbete, 4 års CSN-stöd)
Pensionen beräknad till	27 350 kr	22 600 kr	25 100 kr
Andel av slutlön	83 %	73 %	81 %
Slutlön	32 950 kr	31 000 kr	31 000 kr
Varav allmän pension	20 450 kr	17 200 kr	19 050 kr
Varav tjänstepension	6 900 kr	5 400 kr	6 050 kr
Sparande månatligt som behövs från 2019 för att nå upp till 80 % av slutlönen i pension.	0 kr	450 kr	0 kr

Typisk examensålder för civilingenjörer

Analysen av civilingenjörers examensålder har genomförts för fem lärosäten, Chalmers, KTH, Linköpings Universitet, Lunds Universitet samt Umeå Universitet. Typisk examensålder är 26 för kvinnor och 27 för män. Chalmers har typisk examensålder på 27 år för båda könen. Vid KTH, Linköpings Universitet samt Umeå Universitet är det 26 år för kvinnor och 27 år för män. Lunds Universitet sticker ut genom att ha typisk examensålder 26 för män och 27 för kvinnor.

I likhet med läkarstudenter har civilingenjörstudenter lägre typisk examensålder än genomsnittlig masterutbildning, trots att civilingenjörstuderingar tenderar att vara svåra. En annan

likhet med läkarutbildningen är att andelen som examineras vid 23 års ålder eller yngre är låg, vilket förklaras av att utbildningen är svår att ta sig igenom så pass snabbt. Däremot är det många som utexamineras vid 24 och 25 års ålder. I likhet med läkarutbildningen tycks många studenter ha tydligt fokus på att direkt gå från gymnasieutbildning till civilingenjörstudering samt ta sig igenom den högre utbildningen utan längre avbrott.

En försiktig beräkning är att civilingenjörer typiskt etablerar sig på arbetsmarknaden vid 27 års ålder. Tidig etableringsålder är 24 år för civilingenjörer.

Civilingenjörstuderingar, typisk examensålder (år)
Källa: SCB:s examensdatabas

	Snittet för 5 lärosäten	Chalmers	KTH	Linköpings Universitet	Lunds Universitet	Umeå Universitet
Kvinnor	26	27	26	26	27	26
Män	27	27	27	27	26	27

Framtida pensioner för civilingenjörer

Den genomsnittliga inkomsten för civilingenjörer är, något beroende på inriktning, cirka 41 000 kronor per månad. Då personer i början av karriären betraktas sätts lönen till 85 procent av detta för år 2019, det vill säga 34 850 kronor per månad. ITP-1 tjänstepension gäller typiskt för civilingenjörer och används i beräkningarna.

Den första beräkningen som genomförs är för civilingenjörer som etablerar sig tidigt vid 24 års ålder, efter att ha fått CSN-stöd under 5 års tid. Individens född 1993, fick CSN-stöd under åren 2012–2016 och började arbeta år 2017 som civilingenjör. Den andra beräkningen som genomförs baserar sig på att individen börjar förvärvsarbeta vid 27 års ålder, efter att ha fått CSN under sex års tid. Individens född 1990, fick CSN-stöd under åren 2011–2016 och började arbeta år 2017 som civilingenjör.

Den tredje beräkningen är samma som den andra, förutom att individen antas ha varit flitig och arbetat vid sidan av studierna. Arbetet motsvarar två års arbete i butik, med en årslön på 150 000 kronor. Individens började arbeta vid 19 års ålder, under perioden 2009–2010, för att därefter få CSN-stöd mellan 2011–2016 och sedan börja arbeta som civilingenjör år 2017.

Pensionsålder 69 år

Civilingenjörer som etablerar sig på arbetsmarknaden 2017 och går i pension vid 69 år	Scenario 1: Tidig etablering (24 år) efter 5 år med CSN-stöd	Scenario 2: Typisk etableringsålder (27 år) efter 6 år med CSN-stöd	Scenario 3: Typisk etableringsålder & arbete vid sidan av studierna (2 års arbete, 6 års CSN-stöd)
Pensionen beräknad till	36 650 kr	33 450 kr	34 150 kr
Andel av slutlön	71 %	66 %	68 %
Slutlön	51 900 kr	50 350 kr	50 350 kr
Varav allmän pension	27 200 kr	24 850 kr	25 500 kr
Varav tjänstepension	9 450 kr	8 600 kr	8 600 kr
Sparande månatligt som behövs från 2019 för att nå upp till 80 % av slutlönen i pension.	1 000 kr	1 550 kr	1 400 kr

Pensionsålder 71 år

Civilingenjörer som etablerar sig på arbetsmarknaden 2017 och går i pension vid 71 år	Scenario 1: Tidig etablering (24 år) efter 5 år med CSN-stöd	Scenario 2: Typisk etableringsålder (27 år) efter 6 år med CSN-stöd	Scenario 3: Typisk etableringsålder & arbete vid sidan av studierna (2 års arbete, 6 års CSN-stöd)
Pensionen beräknad till	42 450 kr	38 950 kr	39 650 kr
Andel av slutlön	80 %	76 %	77 %
Slutlön	52 950 kr	51 400 kr	51 400 kr
Varav allmän pension	31 700 kr	29 050 kr	29 800 kr
Varav tjänstepension	10 750 kr	9 900 kr	9 800 kr
Sparande månatligt som behövs från 2019 för att nå upp till 80 % av slutlönen i pension.	0 kr	400 kr	300 kr

Typisk examensålder för jurister

Analysen av juristers examensålder har genomförts för fem lärosäten, Göteborgs Universitet, Lunds Universitet, Stockholms Universitet, Umeå Universitet samt Uppsala Universitet. Typisk examensålder är 27 år för båda könen. Skillnaderna mellan högskolorna är små, med 27 år som typisk examensålder för kvinnor liksom män vid Göteborgs Universitet, Lunds Universitet samt Uppsala Universitet. Umeå Universitet har ett år lägre typisk examensålder för kvinnor, medan Stockholms Universitet har ett år längre typisk examensålder för män.

Juristutbildningar påminner om läkarutbildningar samt civilingenjörsutbildningar, i det att en liten

andel examineras vid 23 års ålder eller yngre, medan 24, 25 och 26 år är mer vanliga examensåldrar. En försiktig beräkning är att jurister typiskt etablerar sig på arbetsmarknaden vid 27 års ålder. Tidig etableringsålder för jurister är 23 år.

Juristutbildningar, typisk examensålder (år)

Källa: SCB:s examensdatabas

	Snittet för 5 lärosäten	Uppsala Universitet	Lunds Universitet	Stockholms Universitet	Göteborgs Universitet	Umeå Universitet
Kvinnor	27	27	27	27	27	26
Män	27	27	27	28	27	27

Framtida pensioner för jurister

Den genomsnittliga inkomsten för övriga jurister är 37 700 kronor. Då personer i början av karriären betraktas sätts lönen till 85 procent av detta för år 2019, det vill säga 32 050 kronor per månad. ITP-1 tjänstepension gäller typiskt för jurister och används i beräkningarna.

Den första beräkningen som genomförs är för jurister som etablerar sig tidigt vid 23 ålder, efter att ha fått CSN-stöd under 4 års tid. Individens är född 1994, fick CSN-stöd under åren 2013–2016 och började arbeta år 2017 som jurist. Den andra beräkningen som genomförs baserar sig på att individen börjar förvärvsarbeta vid 27 års ålder, efter att ha fått CSN under fem års tid. Individens är född 1990, fick CSN-stöd under åren 2012–2016 och började arbeta år 2017 som jurist.

Den tredje beräkningen är samma som den andra, förutom att individen antas ha varit flitig och arbetat vid sidan av studierna. Arbetet motsvarar två års arbete i butik, med en årslön på 150 000 kronor. Individens började arbeta vid 19 års ålder, under perioden 2009–2011, för att därefter få CSN-stöd mellan 2012–2016 och sedan börja arbeta som jurist år 2017.

Pensionsålder 69 år

Jurister som etablerar sig på arbetsmarknaden 2017 och går i pension vid 69 år	Scenario 1: Tidig etablering (23 år) efter 4 år med CSN-stöd	Scenario 2: Typisk etableringsålder (27 år) efter 5 år med CSN-stöd	Scenario 3: Typisk etableringsålder & arbete vid sidan av studierna (3 års arbete, 5 års CSN-stöd)
Pensionen beräknad till	34 500 kr	30 700 kr	31 750 kr
Andel av slutlön	72 %	66 %	69 %
Slutlön	48 200 kr	46 300 kr	46 300 kr
Varav allmän pension	25 700 kr	22 800 kr	23 800 kr
Varav tjänstepension	8 750 kr	7 950 kr	7 950 kr
Sparande månatligt som behövs från 2019 för att nå upp till 80 % av slutlönen i pension.	800 kr	1 450 kr	1 200 kr

Pensionsålder 71 år

Jurister som etablerar sig på arbetsmarknaden 2017 och går i pension vid 71 år	Scenario 1: Tidig etablering (23 år) efter 4 år med CSN-stöd	Scenario 2: Typisk etableringsålder (27 år) efter 5 år med CSN-stöd	Scenario 3: Typisk etableringsålder & arbete vid sidan av studierna (3 års arbete, 5 års CSN-stöd)
Pensionen beräknad till	39 900 kr	35 700 kr	36 850 kr
Andel av slutlön	81 %	76 %	78 %
Slutlön	49 150 kr	47 250 kr	47 250 kr
Varav allmän pension	29 950 kr	26 650 kr	27 800 kr
Varav tjänstepension	9 950 kr	9 050 kr	9 050 kr
Sparande månatligt som behövs från 2019 för att nå upp till 80 % av slutlönen i pension.	0 kr	400 kr	200 kr

Typisk examensålder för socionomer

Analysen av socionomers examensålder har genomförts för fem lärosäten, Göteborgs Universitet, Linköpings Universitet, Lunds Universitet, Örebro Universitet samt Stockholms Universitet. Då datamaterialet är begränsat för flera av de enskilda lärosätena redovisas typisk examensålder för gruppen som helhet men inte för de enskilda lärosätena. För kvinnor var typisk examensålder 27 år och för män 28 år.

En betydande del av kvinnorna och även en del av männen tar examen vid eller innan 23 års ålder, men det är också vanligt med examen betydligt senare. En försiktig beräkning är att socionomer typiskt etablerar sig på arbetsmarknaden vid 27 års

ålder, vilket är typisk examensålder för den stora majoritet kvinnor inom gruppen socionomstudenter. 22 år är tidig examensålder för socionomer.

Framtida pensioner för socionomer

Den genomsnittliga inkomsten för gruppen övriga yrken inom socialt arbete, med en lön som reflekterar snittet för de olika yrken som socionomer typiskt söker sig till, är 31 400 kronor. Då personer i början av karriären betraktas sätts lönen till 85 procent av detta för år 2019, det vill säga 26 690 kronor per månad. KAP-KL tjänstepension gäller typiskt för socionomer och används i beräkningarna.

Den första beräkningen som genomförs är för jurister som etablerar sig tidigt vid 22 ålder, efter att ha fått CSN-stöd under 3 års tid. Individens är född 1995, fick CSN-stöd under åren 2014–2016 och började arbeta år 2017 som socionom. Den andra beräkningen som genomförs baserar sig på att individen börjar förvärvsarbeta vid 27 års ålder, efter att ha fått CSN under fyra års tid. Individens är född 1990, fick CSN-stöd under åren 2013–2016 och började arbeta år 2017 som socionom.

Den tredje beräkningen är samma som den andra, förutom att individen antas ha varit flitig och arbetat vid sidan av studierna. Arbetet motsvarar fyra års arbete i butik, med en årslön på 150 000 kronor. Individens började arbeta vid 19 års ålder, under perioden 2009–2012, för att därefter få CSN-stöd mellan 2013–2016 och sedan börja arbeta som socionom år 2017.

Pensionsålder 69 år

Socionomer som etablerar sig på arbetsmarknaden 2017 och går i pension vid 69 år	Scenario 1: Tidig etablering (22 år) efter 4 år med CSN-stöd	Scenario 2: Typisk etableringsålder (27 år) efter 4 år med CSN-stöd	Scenario 3: Typisk etableringsålder & arbete vid sidan av studierna (4 års arbete, 4 års CSN-stöd)
Pensionen beräknad till	29 650 kr	25 150 kr	26 900 kr
Andel av slutlön	73 %	65 %	69 %
Slutlön	40 550 kr	38 550 kr	38 550 kr
Varav allmän pension	22 050 kr	18 950 kr	20 300 kr
Varav tjänstepension	7 600 kr	6 200 kr	6 600 kr
Sparande månatligt som behövs från 2019 för att nå upp till 80 % av slutlönen i pension.	550 kr	1 300 kr	900 kr

Pensionsålder 71 år

Socionomer som etablerar sig på arbetsmarknaden 2017 och går i pension vid 71 år	Scenario 1: Tidig etablering (22 år) efter 4 år med CSN-stöd	Scenario 2: Typisk etableringsålder (27 år) efter 4 år med CSN-stöd	Scenario 3: Typisk etableringsålder & arbete vid sidan av studierna (4 års arbete, 4 års CSN-stöd)
Pensionen beräknad till	34 300 kr	29 250 kr	31 200 kr
Andel av slutlön	82 %	74 %	79 %
Slutlön	41 350 kr	39 350 kr	39 350 kr
Varav allmän pension	25 650 kr	22 200 kr	23 650 kr
Varav tjänstepension	8 650 kr	7 050 kr	7 500 kr
Sparande månatligt som behövs från 2019 för att nå upp till 80 % av slutlönen i pension.	0 kr	450 kr	50 kr

Typisk examensålder för lärare

Analysen av lärares examensålder har genomförts för längre (5 år eller längre) ämneslärarutbildningar, motsvarande gymnasielärarutbildning, vid totalt 14 lärosäten. Anledningen till att urvalet är så stort är att det rapporterade antalet lärare som utexamineras vid olika lärosäten är låg, för varje enskild lärosäte som redovisar data. Därför har information samlats från följande högskolor för att få en bild av examensålder för lärare läsåret 2016/17: Göteborgs Universitet, Högskolan Dalarna, Högskolan i Halmstad, Karlstads universitet, Linköpings Universitet, Linnéuniversitetet, Lunds Universitet, Malmö Universitet, Mittuniversitetet, Örebro Universitet, Södertörns Högskola, Stockholms Universitet, Umeå Universitet samt Uppsala Universitet.

Även när beräkningarna enbart ser till gruppen 35 år eller yngre framträder det att typisk examensålder är 28 år för båda könen. Ett försiktigt antagande är att lärare typiskt etablerar sig på arbetsmarknaden vid 28 års ålder, det vill säga samma år som typisk examensålder.

Framtida pensioner för lärare

Den genomsnittliga inkomsten för gymnasielärare är 28 310 kronor per månad. Då personer i början av karriären betraktas sätts lönen till 85 procent av detta för år 2019, det vill säga 24 064 kronor per månad. KAP-KL tjänstepension gäller typiskt för gymnasielärare och används i beräkningarna.

Den första beräkningen som genomförs är för lärare som etablerar sig tidigt vid 24 ålder, efter att ha fått CSN-stöd under 5 års tid. Individen är född 1993, fick CSN-stöd under åren 2012–2016 och började arbeta år 2017 som gymnasielärare.

Den andra beräkningen som genomförs baserar sig på att individen börjar förvärvsarbete vid 28 års ålder, efter att ha fått CSN under fem års tid. Individen är född 1989, fick CSN-stöd under åren 2012–2016 och började arbeta år 2017 som gymnasielärare.

Den tredje beräkningen är samma som den andra, förutom att individen antas ha varit flitig och arbetat vid sidan av studierna. Arbetet motsvarar fyra års arbete i butik, med en årslön på 150 000 kronor. Individen började arbeta vid 19 års ålder, under perioden 2008–2011, för att därefter få CSN-stöd mellan 2012–2016 och sedan börja arbeta som gymnasielärare år 2017.

Gymnasieämneslärare som etablerar sig på arbetsmarknaden 2017 och går i pension vid 69 år	Scenario 1: Tidig etablering (24 år) efter 5 år med CSN-stöd.	Scenario 2: Typisk etableringsålder (28 år) efter 5 år med CSN-stöd.	Scenario 3: Typisk etableringsålder & arbete vid sidan av studierna (4 års arbete, 5 års CSN-stöd).
Pensionen beräknad till	25 200 kr	22 000 kr	23 550 kr
Andel av slutlön	70,4 %	63,9 %	68,4 %
Slutlön	35 850 kr	34 450 kr	34 450 kr
Varav allmän pension	18 900 kr	16 650 kr	18 000 kr
Varav tjänstepension	6 350 kr	5 350 kr	5 550 kr
Sparande månatligt som behövs från 2019 för att nå upp till 80 % av slutlönen i pension.	700 kr	1 300 kr	950 kr

Gymnasieämneslärare som etablerar sig på arbetsmarknaden 2017 och går i pension vid 71 år	Scenario 1: Tidig etablering (24 år) efter 5 år med CSN-stöd.	Scenario 2: Typisk etableringsålder (28 år) efter 5 år med CSN-stöd.	Scenario 3: Typisk etableringsålder & arbete vid sidan av studierna (4 års arbete, 5 års CSN-stöd).
Pensionen beräknad till	29 200 kr	25 600 kr	27 350 kr
Andel av slutlön	79,9 %	72,9 %	77,9 %
Slutlön	36 550 kr	35 150 kr	35 150 kr
Varav allmän pension	22 000 kr	19 500 kr	21 050 kr
Varav tjänstepension	7 200 kr	6 100 kr	6 350 kr
Sparande månatligt som behövs från 2019 för att nå upp till 80 % av slutlönen i pension.	-	500 kr	150 kr

Diskussion

Data över examensåldrar visar tydligt att normen bland unga som utbildar sig i Sverige inte är raka vägen från gymnasiet till högskoleexamen. Medan en mindre andel studenter i till exempel läkarutbildningar och civilingenjörsutbildningar tar examen med snabb genomströmning från gymnasiet och via högre utbildning, så är det typiska att studenter tar examen längre upp i åldrarna. Typisk examensålder är intressant nog som lägst för civilingenjörsstudenter (26 år för kvinnor, 27 år för män), följt av jurister (27 år för båda könen) och lärarstudenter (27 år för båda könen). Läkarstudenter (28 år för båda könen) har ungefär samma typiska examensålder som sjuksköterskestudenter (27 år för kvinnor och 29 år för män).

De längre utbildningarna som allmänt betraktas som svårare har alltså inte högre typisk examensålder. Detta kan i sin tur förklaras av att de ekonomiska drivkrafterna till tidig etablering i yrken med högre inkomster är stark, samt att individerna som söker sig till dessa utbildningar är mera motiverade och/eller säkra på sina framtidsplaner. Också olika studiekulturer kan eventuellt vara en komponent till varför det ser ut som det gör.

Sammantaget visar analysen, baserat på pensionsåldern 69 år, att behovet av eget sparande är dubbelt så hög för studenter med typisk examensålder jämfört med de studenter som utexamineras tidigare än sina kurskamrater. Studenter som kompenserar för sen etablering genom att arbeta innan examen har ett bättre ekonomiskt läge, men även de behöver spara cirka 50 procent mer per månad jämfört med studenter som utexamineras tidigt.

Det finns goda skäl att folkbilda om nyttan med tidig examen, samt behovet av att med framförhållning planera för framtida pensioner för att få en god ekonomi vid ålderns höst. Akademikernotan ger en ingång till dessa frågor och visar även på de i vissa fall betydande skillnaderna i typisk examensålder som finns mellan olika lärosäten i Sverige.

Pensionsmyndigheten liksom pensionsbolag och arbetsmarknadens parter bör i ökad utsträckning uppmuntra unga att ta hänsyn till åldern för examen och etablering på arbetsmarknaden för att förstå utvecklingen av framtida pensioner. Information kan med fördel också kommuniceras redan innan högskolestudier har påbörjats, samt till högskolestudenter. Därmed uppmuntras unga som påbörjat arbetslivet att spara tillräckligt medan de som ännu inte studerat klart får ökat perspektiv i värdet av snabbare genomströmning i högre utbildning.

Referenser

Lönestatistik.se

<https://www.lonestatistik.se>

OECD (2017). "Education at a Glance 2017".

OECD (2018). "Education at a Glance 2018".

Pensionsmyndigheten (2016). "Tumregler för pensionsberäkningar", PM 2016-11-03, PID155527.

SCB (2017). "Ökning av andelen unga med varaktigt låg inkomst", 2017-10-04.

SCB:s databas. Lönestatistik. Data om lönenivåer för män och kvinnor med olika utbildningar.

SCB:s examensdatabas. Antal examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå. Data hämtades senast 2019-06-22 från databasen.

Skandia (2018a). "Hög examensålder sänker pensionen".

Skandia (2018b). "Allemanspension – en ny bred sparform".

Svenskt Näringsliv (2018). "Hur kan vi sänka etableringsåldern bland högskoleutbildade? – Ett utmanat Sverige", juni.

